

DR. MŐCSÉNYI MIHÁLY

1919–2017

Kevés embernek adatik meg 97 évet tölteni a Földön. Mőcsényi Mihály, a tájépítész legendás alakja olyan 97 évet tudhatott maga mögött, amely az utolsó hónapig aktív munkával telt el.

5 évvel ezelőtt, a *Tájtíkok tudói* című tájépítész ismeretterjesztő filmsorozat forgatásakor készítettem vele Balatonyörökön egy hosszabb riportot. Akkor fogalmazódott meg a gondolat a rendező-operatőrben, hogy ez az életút kitöltene egy teljes filmet. Három éven keresztül kutattunk és forgattunk, számtalan alkalommal beszélgettünk a professzor úrral a kamera társaságában. Kellott ennyi idő, hogy elnyerjük bizalmát. Együtt bontottunk ki két hatalmas bőröndöt, amelyben addigi 95 évének papírlenyomatai: diplomái, leckekönyve, útlevele voltak. Voltunk együtt a bonyhádi 75 éves érettségi találkozásánál, amely akkorra már csupán két embert jelentett. Voltunk együtt a csehországi Zlata Korunában, ahol a II. világháborúban harcolt, és magával hozta a cseh nyelvű cukros zacskóban a hetven

éven át megőrzött szénát. Megkíséreltem előkeríteni a minisztériumból a müncheni kiállításon nyert, majd a hivatal által elnyelt aranyérmét, megpróbáltam összeszedni a nevéhez fűződő területeket. Egy idő után Balatonyörökön ehettük Éva néni, a felesége főztjét, mert befogadtak minket.

E nekrológban nem tudom tényyszerűen követni életét, nem tudom megfelelően méltatni. A balatonyöröki temetésen a szomorúság mellett derűs nyugalom hatott át mindent. A világban helyén lévő ember, egy – a szó minden értelmében – teljes életút nyugalma.

Az alábbiakban a három év riportjaiból állítottam össze egy szemelvényt – meséljen utoljára maga a professzor úr erről a 97 évről.

Buella Mónika

(A fotók a családi archívumból, illetve a FORTEPAN gyűjteményéből származnak.)

DR. MŐCSÉNYI MIHÁLY, TÁJÉPÍTÉSZ

1919–2017

„EMBER NÉLKÜL NINCS TÁJ”

I. FELVONÁS – A TÁJÉPÍTÉSZ PROFESSZOR

1990–1992: a Kertészeti Egyetem rektora

Az egyik legfontosabb dolgom az volt, hogy megpróbáltam a szakterületünket pozicionálni. A Kertészeti Egyetemnek két kara volt, a Kertészeti és az Élelmiszer-ipari Kar, és volt a táj- és kertépítészeti szak. Sok mindent megtettem annak érdekében, hogy ez a szak is önálló karrá váljék. Szerencsém volt. Annak, hogy ezt sikerült megoldani, nagyon sok feltétele volt. Például kellő számú olyan szakember, akinek megvoltak a megfelelő végzettségei. Aki nyelveket beszélt stb., stb. Amikor Ormos professzor után tanszékvezető lettem, arra törekedtem, hogy az oktatók, a fiatal tanársegédek tudományos minősítést szerezzenek, nyelveket tanuljanak, és alkalmassá váljanak arra, hogy a követelményeknek megfelelően szükség esetén tanszékvezetők lehessenek. Nem lehetett volna kar a tanszék, ha nincs erre a feladatra alkalmas szakembergárda. Ezt a karrá válást az azt megelőző harminc évben kellett elkezdeni.

1979–1990: nyugdíjas, az IFLA (Tájépítészek Nemzetközi Szövetsége) aktív tagja és tisztségviselője

Nyugdíjas éveim is mozgalmasan teltek, szakmai nemzetközi kapcsolatok építésével voltam elfoglalva. 1948-ban, Sir Jeof Jerico angol tájépítész kezdeményezésére hozták létre ezt a szövetséget. Ormos professzor tanszékvezetőként, illetve a Kertészeti Főiskola igazgatójaként mindent megtett

annak érdekében, hogy Magyarország az IFLA tagjává válhasson. Azt mondta Ormos prof., hogy részt kell vennünk az IFLA életében, mert különben továbbra sem lesznek meg azok a nemzetközi kapcsolataink, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a szakterületünk a nemzetközi színvonalnak megfelelően működhessen.

Az európaiak megválasztottak alelnökké. Voltam kétszer elnökhelyettes, kétszer elnök, és keresztbe-kasul jártam a világot. Az IFLA vezetősége azt javasolta, hogy 1984-ben Magyarországon legyen egy IFLA-kongresszus. Siófokon tartottuk.

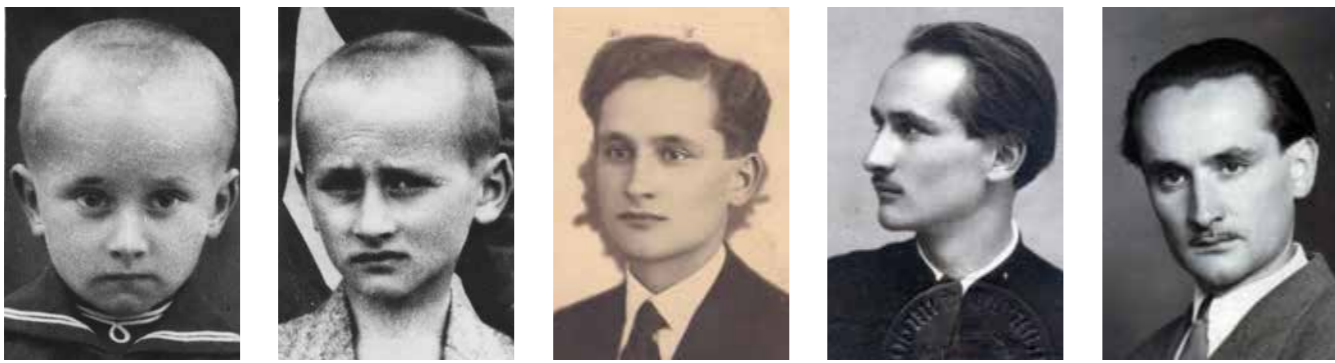
1965–1979: a táj- és kertépítész szak vezetője

Az volt az elképzelésem, hogy meg kell változtatni a képzés rendjét, illetve kétlépcsősé kellene tenni. Ez az Élelmiszer-ipari Karon akkor már működött. Az volt a célom, hogy három év után nagy számban végezzenek olyan hallgatók, akik elhelyezkednének a városok szakterületi vezetőiként, és ilyképpen rendbe lehetne tenni az országot. Nagy szavakat használok, de így éreztem. A terv sajnos nem sikerült. Valami véletlen folytán az akkor regnáló földművelésügyi miniszter más akták közé csúsztatta ezt a kérelmet, és a teljesítését megtagadta. Én akkor, 1979-ben, hatvanéves voltam. Azt mondtam a miniszternek, hogy amennyiben nem vonja vissza a döntését, akkor én nyugdíjba megyek. Na hát, erről folyt egy hosszabb, meglehetősen hangos vita. Így lettem én nyugdíjas.

1951–1965: Ormos Imre mellett dolgozik az egyetemen

Nekem kezdettől fogva az volt – Ormos professzor mellett – az elképzelésem, illetve a tervem, hogy menjünk túl a települések területén, menjünk túl a kerttervezésen, közterület-tervezésen, illetve a főúri park tervezésén – ami persze korábban volt, a háborút megelőzően –, és foglalkozunk a tájjal. Igyekezünk olyan szakembereket nevelni, és olyan helyzetet teremteni, hogy a tájat mind esztétikai értékeit, mind gazdasági hasznosságát tekintve fejleszteni lehessen, fejleszteni kelljen. Ehhez azonban egy új szakterület alapozó anyagaira, ismereti, oktatási anyagára volt szükség. Ilyen jellegű oktatás nemcsak Magyarországon nem volt, hanem Európa más országaiban sem. A mai értelemben vett tájépítészet oktatását még sehol sem találták ki, és nem is művelték ilyen értelemben ezt a diszciplínát. Én annak idején igyekeztem minden olyan egyetemre beiratkozni, ahol a szakterület műveléséhez a szükségesek közül valamit össze lehetett szedni. A tájépítészet műveléséhez véleményem szerint többféle ismeretre van szükség: az ökológián túlmenően ökonómiaira, műszaki ismeretekre, és esztétikai ismeretekre. Ezt a négyet és a hozzájuk tartozó részismereteket kell valamilyen módon úgy kombinálni, művelni, hogy a még nem létező szakterületi elképzeléseket meg lehessen valósítani.

1951-ben kaptam meg a bölcsészkarri diplomámat, azután iratkoztam be a Műegyetemre. Ugyanakkor a Vátiban, a Lakótervnel, a Főkertnél, aztán később Tatabányán másodállásos voltam. Tehát az egyetemi munkám mellett egy fél napot valahol dolgoztam. Két okom volt erre: egyrészt, mert szükségem volt a pénzre, másrészt pedig ahhoz, hogy korszerűen taníthassak, ismerni kellett azokat a dolgokat, amikre a hallgatókat fel kellett készíteni. Ezt egyféleképpen lehetett megvalósítani: ha magam veszek részt e legkülönbözőbb tervezési, ügynézési, fenntartási felelős munkákban.

Nekem mindig az volt a legfőbb törekvésem, hogy akár beszélgetések, akár előadások révén olyan helyzetet teremsek, hogy akikkel a sors ilyen értelemben összehozott, azokat gondolkodásra készítsem. Hogy ötleteik, elképzeléseik legyenek. Hogy örömük teljen abban, hogy kitalálnak valami olyasmit, ami addig nem volt. Ami új, ami más, ami valamiképpen szolgálja azt, hogy a környezetünk, azok az adottságok, amelyek között élnünk kell, élnünk lehet, kellemesek, szépek, örömet keltezők legyenek.

1945–1948: svájci tanulmányút

Én a háború után, 1945. szeptember elsejétől kezdve Ormos Imre tanársegédje voltam, 1947-ben Svájcba mentem ösztöndíjjal, mert Európában máshol akkor nem építettek kertet. Ormos prof. azt mondta, hat évig maradhatok. A feltétel az volt, hogy meg kell tanulnom a többé-kevésbé beszélt három nyelv mellé további hármat, és doktorálnom kell valahol. Hat év után jöhetek vissza. A svájci főnököm, Franz Vogel tagja volt az IFLA-nak, a szakmánk nemzetközi szervezetének. Gondoskodott arról, hogy megismerjem az IFLA-t, illetve más, főleg német nyelvterületű szakembereket.

1938–1945: az érettségitől a Kertészeti Akadémiáig

Az utolsó szigorlatom előtt behívtak katonának. Amikor búcsúzni mentem Ormos professzorhoz, azt mondta, hogy amennyiben túléljük a háborút, akkor jelentkezem nála, és szívesen tanársegédül fogad.

Ormos idején, a kezdetekben ún. szakszeminárium volt. Ő hetenként egy vagy két alkalommal tartott szakszemináriumot, ahol nemcsak kertépítészeti, kertművészeti diákokat vetített, hanem sok vonatkozásban általános művészettörténeteket, kultúrtörténeteket és sok minden egyebet.

1930–1938: a meghatározó gimnáziumi évek

Tízéves voltam, amikor apám fölültetett a lovas kocsi, és elvitt Bonyhádra. Akkor én nem tudtam magyarul, mert

ahogy mi is otthon, ebben a völgyeségi járásban a lakosság általában frank, ősfrank nyelvjárást beszélt. Osztályfőnökünk, Metz tanár úr fogadott bennünket. Azt mondta: „Na, gyerekek, ti most gimnazisták lettetek. Aki nem tud magyarul, az meg fog tanulni, a többiek segítik, és belőletek tisztességes magyar ember lesz.” Kiváló tanárok oktattak és neveltek. Itt kerültek össze a különböző felekezetekhez, a különböző népcsoportokhoz tartozók, a földbirtokostól kezdve a zselégyerekig. Rendkívül heterogén diáksereg gyűlt itt össze. Úgy érzem, hogy a saját életutam szempontjából is rendkívül lényeges volt, hogy itt hihetetlen sokoldalú, hihetetlen változatos hatás, befolyás, életforma és azok együtthatása ért.

II. A HÁROM TÖRTÉNELMI KORSZAKOT MEGÉLVÉ

1919–1938

Tolna megyében, a Völgységben, egy Möcsényi nevű községben születtem 1919-ben, tehát meglehetősen régen. Apám a háborúban hősiessé viselkedett, ezért kitüntetésekkel, többek között az ún. Nagyezüst vitézségi érmet. Akiknek ilyen kitüntetésük volt a 20-as évek elején, azokat Horthy kor-

mányzó vitézzé avatta. Tehát így lett apám vitéz, és így vette fel a Möcsényi nevet. Én már ezzel a névvel kerültem iskolába, nyolcadikos gimnazista koromban, 1938-ban engem Horthy kormányzó Székesfehérváron vitézzé avatott.

A Hűséggel a hazához mozgalom nyilatkozata (részlet)

...nemzeti érzéseinktől indítva az alábbi nyilatkozatot kívánjuk nyilvánosságra hozni: *őseink szabad akaratukból vándoroltak ide, és önként választották MAGYARORSZÁGOT HAZÁJUKNAK... Nem akarunk nemzetiség lenni, amely egyéni céljait követi, hanem továbbra is az immár 200 esztendeje tartó testvéri viszonyban kívánunk együtt élni a ma-*

gyarul beszélő magyarsággal, és ebben még a trianoni jogszabályok sem tudnak megakadályozni bennünket.

A történelem úgy hozta magával, hogy a hitleri időkben az ún. Volksbund mindent megtett annak érdekében, hogy a német származású lakosokat megnyerje a nácizmus elképzeléseinek. Ennek ellenére a szülőföldemen a lakók jó harmada, köztük frank származású apám is, magyarnak vallotta magát ezen a

népszámlálási jegyzéken. Ezt nyilván tartották, ez a statisztikai hivatalban rendelkezésre állt. Amikor a németek elvesztették a háborút, akkor azokat, akik németnek vallották magukat, kitelepítették. A többiek ott maradtak. De nem hosszú ideig.

1942–1945: a háborúban

Aztán voltam a fronton, de viszonylag hamar megsebesültem. A szovjetek döbbenetes fölényben voltak. Az erdélyi volt az ún. 9. hadtest. Amikor a német hadsereg megszállta Magyarországot, tíz napon belül ezt a hadtestet kivitték a frontra. Így kerültem ki. Túléltem.

„...hivatalos okmányok alapján igazolom, hogy Möcsényi Mihály alhadnagy, möcsényi lakos a cseh nemzeti partizán felszabadító harcokban fegyveresen harcolt a németek ellen. Nevezett harcok befejezése után az orosz tábornok engedélye alapján Magyarországra hazabocsáttatott. 1945. május 30.”

Annak idején ezzel elmentem a Magyar Ellenállók Szövetségéhez, és kértem a taggá való fölvételemet. Két nap múlva adtak két kis piros igazolványt. Kinyitom az egyiket, és azt látom benne, hogy Möcsényi Mihály, a Magyar Kommunista Párt tagja. Mondom, ezt én nem kértem. Nem kérte? Mondom: nem. Az más. Akkor adja vissza mind a kettőt.

1945–48: a fordulat éve, és amit utána a szocializmus hozott

A szovjetrendszernek legnagyobb ellenfelei azok a magyar parasztok voltak, akik – mert birtokuk volt, mert földjük, házuk, állataik voltak – önállóak és függetlenek voltak. Ez a társadalmi réteg volt akarva-akaratlanul a kommunista rendszer legádázabb ellensége. Közös tulajdont, közös tevékenységet létrehozni csak úgy lehet, ha nincs magántulajdon. Ezt pedig csak egyféleképpen lehetett megoldani: úgy, hogy ezt az osztályt tönkreteszik. Az a tevékenység, amit a kommunizmus az országban a 40-es évek végétől kezdődően a kulákok bűnössé té-

telével véghezvitt, egyszer s mindenkorra megszüntette annak lehetőségét, hogy Magyarországon újra kialakuljon egy önérzetes, tulajdonnal, tehát biztonsággal rendelkező társadalmi osztály, amelyre egy újjáalakuló országban alapozni lehetne. Ilyen nincs, megszűnt.

Apám beleőrült. Nem tudta lelkileg elviselni, hogy mindaz, amiben hitt, amiért áldozatokat vállalt, amiért kínlodott, szenvedett, azért nemhogy egy jó szó, hanem pont az ellenkezője érte. Borzalmas osztályellenségnek lenni. Kuláknak lenni, vagy más módon előnytelen származásúnak, akár birtokos, akár nemesi család, akár volt katonatiszt stb. – ök mind likvidálандó voltak. Megszüntendők. Én is likvidálандó voltam. Gyötrelmekkel és szenvedéssel járt az ún. osztályellenség lét.

Engem többször megpróbáltak eltávolítani az egyetemről, de Ormos prof. valahogy mindig ott tudott tartani engem. Védekezésként tanultam és dolgoztam.

1958

1958-ban nagyon sok kolléga rá akart beszélni a távozásra. Sok összekötésem, kapcsolatom volt, de eszembe se jutott, hogy elmenjek. Itt voltak a szüleim, akik rendkívül sokat áldoztak azért, hogy belőlem lett valaki, ha lett. A szüleimet mindennél, mindenkinél többre becsültem, és az életem számtalan döntését úgy hoztam meg, hogy a szüleimre való tekintettel tettem azt. Én ide tartoztam a magam módján.

A sors hoz magával furcsa dolgokat. Jönnek viharok a történelem során, ahol megy a java meg a pozdorjája egyaránt, aztán valahol megakad, és vagy tud új gyökeret verni, vagy sem. Én az egyik oldalon ún. ellenálló voltam, tehát pozitív, a másik oldalon osztályellenség, tehát szélsőségesen negatív. Nem volt nyugodt életem. Végigéltem ezeknek a korszakoknak, a három korszaknak minden elképzelhető furcsaságát. Magyarország agráradottságait tekintve a második világháború idején fejlettebb volt, mint Ausztria. Mi arra voltunk pre-

desztinálva, hogy Közép-Európa egyik legjobb adottságú országává váljunk. Jobbak voltak a feltételeink, mint Ausztriáé vagy mint Csehszlovákiáé, Romániáról vagy Jugoszláviáról nem is beszélve. Sajnos a sors nem ezt akarta.

1990, a rendszerváltás-változás

Apám gimnazista koromban mindig azt követelte, hogy egy hétig szántsak a vitézi telken, hiszen az majd az enyém lesz. Hát számoltam is vele, de minden másképp történt. Elmentem a kárpótlási jeggyel licitálni, és magától értetődőnek tartottam, hogy ami a miénk volt, az megint az lesz. Eszembe sem jutott, hogy valaki a hátam mögött másodsor is elvitte azt, ami valamikor a miénk, az enyém volt. Hát ez volt a rendszerváltozás, ha úgy vesszük. Nem így kellett volna csinálni. Azt hiszem, hogy ez a változás Magyarországon történt nagyon sok szempontból a legelőnytelenebb, a leghátrányosabb módon. Olyanok jutottak óriási ingatlanértékekhez, akik nem tudtak vele mit kezdeni. Csak egyet láttak benne, hogy minél nagyobb nyereségeket biztosítson. Azt, hogy a tulajdonnal kötelezettségek is jártak, hogy gondoskodni kellett volna azokról, akiknek nem volt tulajdonuk valamilyen módon, erről a változás után megfeledkeztek. No, mindegy, túl vagyunk rajta.

Not many people are fortunate enough to spend 97 years on Earth. Winner of the Sir Geoffrey Jellicoe Award, among other honours, legendary landscape architect Mihály Mőcsényi dedicated all his life to his work, staying active until his very last month. As a pioneering figure in the education of landscaping in Hungary, he was an internationally acclaimed scholar of landscape architecture, who also acted as the Vice President (between 1976 and 1986) and then as President (between 1986 and 1990) of the International Federation of Landscape Architects (IFLA), organizing, leading and giving lectures at world congresses.

III. KONKRÉT TERVEZÉSI FELADATOK – „SOHA NEM ŐRIZTEM MEG TERVEKET”

Feneketlen-tó

Doktori tézisek:

Sokrétű, és igen sok helyen folytatott tervezői tevékenységem során ritkán kaptam olyan feladatot, amely művészi koncepció megvalósítására alkalmas lett volna. Az esetek többségében olyan lakóterületi kerteket kellett terveznem, amelyek vagy egyáltalán nem valósultak meg, vagy ha igen, az esztétikai többlet kihagyásával. Ez alól kivétel a XI. kerületi Feneketlen-tó, amelyet a környékbeliek nemcsak kellemesnek, hanem szépnek is tartottak.

▼▼ Feneketlen-tó

◀ Átadás, Prométheusz park, Szekszárd

Doktori tézisek:

Elfogadhatónak tűnik az az alapvető értékítélet, miszerint csak az tekinthető alkotásnak, ami első lépcsőben koncepcióként születik. A művészi alkotásnak elképzelt kompozícióként, tudományos hipotézisként kell léteznie realitását megelőzően. Előzetes koncepció nélkül, egymás mellé kent színfoltokból nem lesz művészi igényű festmény: a hipotézis nélküli észlelések tömegéből levont megállapítás lehet rendkívül hasznos, de nem tudományos eredmény.

Szekszárd, Prométheusz park

Szekszárdon a Prométheusz parkot is olyannak ítélem, amely a „funkciószolgált” mellett esztétikai értéket is képvisel.

Fertőd – Eszterháza

Fél évszázada annak, hogy Ormos prof. Eszterháza küldött felmérni. A kastély bejárata felől nézve, mérve a szentmiklósi, illetve a széplaki templom irányai derékszöveget képeznek. A középső, a szentmiklósi allé észak-déli. A kastély reneszánsz kori magjának helye ezért sajátos jelentőségű. A kastélyról egyértelmű, hogy ez a rend korszakának parforce, azaz hajtóvadászati szolgálta. A nemesek a vadban gazdag erdőkbe, azok peremére vadászkastélyokat építettek, ezekből indulóan a vadászatot, a tájékozódást szolgáló sugaras nyiladékok, allérendszert létesítettek. E gazdag családok lépést tarthattak az európai szokásokkal, így a vadászat korabeli feltételeinek megteremtésével, majd barokk kori fejlesztésével.

Eszterházy Miklós 1763-ban nekiállt az építésnek, és két év alatt fölépítette ezt a kastélyt. Ezt tanította Rados Jenő, a Műszaki Egyetem Építéztörténet Tanszékének professzora, akinek egyébként az előadásait hallgattam. Miután kezdtem ismerkedni a kastéllyal, az volt az érzésem, hogy ez nem egészen így van. Valószínűleg sokkal hosszabb idő alatt épült föl. Amit ma tudok, az viszont egészen döbbenetes. A kastély egy része nem pontosan ebben a formában

állt, ahogy ma látható. Kora reneszánsz épület volt, méghozzá egy vadászkúria, amelyhez hozzátartozott az akkori parforce vadászat feltétele, a hármastűs rendszer. Kutatásaim szerint ez egy ősi reneszánsz épület, de erre azt mondták, hogy butaság. Azt mondták, hogy ezt az épületet, a barokk együttest 1720-ban építette Martinelli. Nagyon sokan állítják még ma is, hogy ez így van. Furcsamód, amikor annak idején láttam, hogy ebben a kőbordázatban valami nem egészen sima, elkezdtem kibontani, és előkerült az 1710-es évszám. Tehát az 1720-ban épült épület egyik köelemébe valaki 1710-et vésett. Nincs Európában ennél érdekesebb, értékesebb és ennél sajátosabb módon épült kastély, és nincs olyan műegyüttes, beleértve Versailles-t, ami különb volna, a lényegét, a kompozíciós értékeket és egyebeket tekintve.

Nemzetközi kertészeti kiállítások, Bécs-Stuttgart

Doktori tézisek:

Szakterületünknek van egy kivételes ága, ahol bírálatok alapján minősítik a létesítményeket. A nemzetközi kiállítások állandó témája a nemzetek kertje vetélkedő. Erre a kiállítások rendezői meghívják azokat az országokat, amelyeknek kertkultúrája ismert. A kertnek olyannak kell lennie, amelynek nemzeti jellege van, és amelynek főbb elemeit a kiállító ország szakemberei építik meg. 1973-ban Hamburgban bronzéremmel a harmadik helyre kerültünk, Bécsben a 74-es kiállításon a magyar kert volt az első helyezett. 1983-ban Münchenben két aranyérmét is kapott. Stuttgartban 1993-ban ezüstéremmel díjaztak. Mindegyik kert tervezője, kivitelezés-irányítója személyem volt.

Magyar kert, Nemzetek kertje, Kertészeti Szakkiállítás, Bécs, 1974 ▶

▼ Balatonyörök

A balatonyöröki kert

Annak idején, 1966-ban a Trabant túlmelegedett, a 71-es úton megállt. Mivel tudtuk, hogy fél óra kell, mire lehül, addig felnéztünk ide, és láttuk itt ezt az óriási nagy, síró száját. Rettenetesen nézett ki ez a kőbánya. Azt mondtuk, menjünk föl, és nézzünk körül, biztosan szép a kilátás. Feljöttünk ide valahová, ahol most ülünk, és innen láttuk ezt a csodálatos kilátást. Ma sem tudjuk, ki mondta először, hogy ezt meg kellene szerezni, és itt lehetne valamit csinál-

ni, ami érdekes és szép volna. Végül is sikerült valami módon hozzájutni ehhez a bányához. És ezt megcsinálni. És akkor ötvenéves voltam.

A tájat olyanná kell alakítani, hogy kreativitásra késztesen. Ez egy olyasvalami volt, ez a kreatív táj egyik példája.

A táj kultivált természet. Ki kezdte el kultiválni a természetet? A Biblia szerint Ádám és Éva. Mert miután a Paradicsomból kiűzettek, az volt a verdikt,

hogy arcotok verejtékével keressétek meg kenyereteket. Tehát munkával. Úgyhogy Ádám és Éva kénytelen volt nekiállni a természetből tájat csinálni. Ember nélkül nincs táj, társadalom nélkül nincs táj.

Mi a tájépítészek feladata?

Az ember valamilyen sajátos szegélylakó élőlény, aki szegélyek környékén, tehát az erdők, az erdőszélek, a sík területek határán érzi jól magát. De leginkább akkor, ha egy erdei tisztásra emlékeztető helyen élhet. Konkáv térben, az ölelő karra emlékeztető terekben, téralakulatokban, ahol sok a szín, sok a virág, és sok az élő. Ahol védettnek érzi magát. Ilyen létkörülményeket, létfeltételeket kellene a szakterületnek teremtenie. Persze ezeknek a környezeti elemeknek egészségeseeknek, életképeseknek, virulenseknek, örömet keltőeknek kell lenniük.

Ezt a kis házi kerttől kezdve a regionális vagy kontinentális léptékig következetesen létre kellene hozni ahhoz, hogy érdemes legyen élni a földön. Mi mást mondhatnánk?

A korábbi ember-táj-szimbiózis egyoldalúvá vált. A tájjal való együttélés alapvetően változott. Meg kell találni a jövőben annak a módját, hogy az emberek valami módon a városokból, vagy akár a falvakból a tájjal való együttélést újraértelmezzék. Nem pótcselekvésekkel kell az életfeltételeket elviselhetővé tenni, hanem a tájjal együttélési feltételeket kell teremteni, hogy ennek következtében az ember pszichés léte egészségessé, „humánussá” váljék. Ebben a tájépítészeknek rendkívül sok tennivalójuk lesz, amennyiben az emberiség vezetői ráébrednek arra, hogy az emberi jólét szempontjából valójában mi volna a feladatuk.

Olyanokat mondok és olyanokról beszélek, amikről nem tudom, van-e közvetlen értelemben reális értelmük. De meg vagyok róla győződve, hogy ez volna a szakmának, a szakterületünk képviselőinek a dolga.

Rektorként Bálint Györggyel

Legmagasabb kitüntetései:

Kossuth-díj, 2014

Sir Geoffrey Jellicoe-díj, IFLA, 2012

Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje, polgári tagozat, 2009

Széchenyi-díj, 2000

Staatpreis für Land und Forstwirtschaft, 1984

Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1979

továbbá:

a Magyar Művészeti Akadémia tiszteletbeli tagja

az Építéstudományi Egyesület örökös tagja

a Kertészeti és Élelmiszer-ipai Egyetem tiszteletbeli doktora

a bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium örökös diákja

Balatonyörök díszpolgára

Kiváló Társadalmi Munkáért, 1960

Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1975

Független Demokratikus Magyarországért emlékérem, 1992

Nemzeti Ellenállásért emléklap, 1995

valamint:

Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár emléklakett, 1962

600 éves Miskolc emlékérem, 1965

Vadas Jenő-emléklakett, 1970

Budapest egyesítésére, Budapest 1873–1973, bronzlakett, 1973

Mohácsy Mátyás-emlékérem, 1981

Hild János-emlékérem, 1987

Ormos Imre-emlékérem, 1988

Tessedik Sámuel-díj, 1992

Magyar Felsőoktatásért emléklakett, 1993

Magyar Tudományos Akadémia Eötvös József koszorúja, 2003

Koritsánsky Ottó-díj 2009

Ezüst Corvina, 2012

Gyalog István-díj, 2013

Czirák Margit-díj, 2013

